

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

sent með tölvupósti á: nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 10. október 2022

Umsögn Landverndar frumvarp til laga um framkvæmdaleyfi fyrir lagningu Suðurnesjalínu 2, 16. mál.

Stjórn Landverndar hefur kynnt sér ofangreint frumvarp og lýsir eindregnum vonbrigðum sínum með að flutningsmenn frumvarpsins skuli enn og aftur reyna að leggja það fram. Landvernd telur að að frumvarpið feli í sér stórhættulegt fordæmi fyrir faglega ákvarðanatöku í málefnum sem varða umhverfið, sjálfstæði sveitarfélaga og lýðræðislegan rétt almennings til þess að koma að ákvörðunum sem varða íbúa og umhverfið.

Í greinagerð við frumvarpið er reynt að réttlæta þennan gjörning með því að fullyrða að þetta muni ekki endurtaka sig. Reynslan segir annað. Í tíð síðustu ríkisstjórnar voru sett lög vegna einnar framkvæmdar sem víkur þeim undan lögbundnu mati á umhverfisáhrifum og eðlilegu stjórnarsýsluferli. Í því tilfalli kvartaði Landvernd og fleiri umhverfisverndarsamtök til ESA sem hefur á talið íslensk stjórnvöld fyrir að fylgja ekki eðlilegum reglum um stórar framkvæmdir en þrátt fyrir þetta hafa stjórnvöld ekki snúið við þeim ólögum sem sett voru í október 2018. Málin eru sambærileg því í báðum tilfellum á að setja lög sem fara framhjá faglegri ákvarðanatöku og EES-reglum. Stjórnvöld þraskallast við að laga lögin frá 2018 sem þó brjóta gegn EES-samningnum.

Stjórn Landverndar hvetur því til að frumvarpið verði dregið til baka af flutningmönnum þess.

Ef frumvarpið yrði samþykkt væri með því kippt úr sambandi lögbundnu ferli um mat á umhverfisáhrifum sem sett hafa verið skv. innleiðingu á EES reglum. Um skýrt brot á EES samningnum yrði að ræða. Auk þess yrði tekið fyrir möguleika almennings á að leita til úrskurðanefndar umhverfis og auðlindamála vegna brota á lögum sem varða umhverfi þeirra. Með samþykkt frumvarpsins yrði faglegu ákvarðanatökuferli kippt algjörlega úr sambandi. Umhverfismatsferlið eins og það er í dag hefur ekki alltaf verið náttúruverndarsjónarmiðum hliðhollt, en það er þó að einhverju leyti til mótvægis við sterk hagsmunaöfl sem oft á tíðum taka ekki tillit til áhrifa framkvæmda á umhverfi og náttúru.

Umhverfis- og samgöngunefnd er vinsamlegast bent á nýlegan úrskurð ESA um brot íslenska ríkisins á EES reglum um mat á umhverfisáhrifum sem m.a. byggja á Árósasáttmálanum. Úrskurðurinn varðar lagabreytingar sem íslensk stjórnvöld gerðu á lögum um fiskeldi og hollustuhætti og mengunarvarnir í október 2018 og stríddu gegn EES reglum.

Í úrskurði ESA sem fylgir með þessu bréfi kemur alveg skýrt fram að það er brot á EES reglum að veita leyfi til framkvæmda eða starfsemi sem heyrir undir MÁU löggin ef mati á umhverfisáhrifum er ekki lokið í samræmi við lög og reglur. Það gildir í máli 16 á 153. löggjafarþingi eins og þegar íslenska ríkið braut gegn EES reglum í október 2018 (sjá einnig bráðabirgðarúskurð ESA frá 14 apríl 2020¹).

Hvað varðar málið sjálft efnislega er það skýr niðurstaða Skipulagsstofnunar² að leggja beri Suðurnesjalínu 2 sem jarðstreng í vegöxl Reykjanesbrautar, þvert á það sem flutningsmenn frumvarpsins vilja. Sveitafélagið Vogar, sem fer með skipulagsábyrgð á meginhluta leiðarinnar vill að farið verði eftir álitum Skipulagsstofnunar og að Landsnet leggi línuna í jörð. Málið snýst ekki um það hvort Suðurnesjalína 2 verði lögð heldur hvernig. Landsnet þráskallast við að leggja línuna sem loftlínu þrátt fyrir alvarleg sjónræn áhrif hennar og neitar að leggja hana í jörð í vegöxl Reykjanesbrautar en þannig er hægt að takmarka jarðrask verulega. Vegna nánari umfjöllunar um málið vísar Landvernd til umsagnar Ungra umhverfissinna sem barst um málið þegar það var lagt fyrir á fyrri hluta árs 2020³ og kæru Landverndar og fleiri samtaka til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála. Nefndin felldi úr gildi framkvæmdaleyfi Hafnafjarðabæjar⁴ en féllst á framkvæmdaleyfi sem Grindavíkurbær⁵ og Reykjanesbær⁶ veittu. Þá felldi nefndin úr gildi höfnun sveitafélagsins Voga⁷ vegna línunnar þar sem sveitafélaginu var ekki heimilt að leggja eingöngu fram lögfræðilegt mat sem rökstuðning. Sveitafélagið hefur ekki veitt framkvæmdaleyfi fyrir línunni⁸.

Með því að grípa inn í með þessum hætti er Alþingi að ganga gegn álitum Skipulagsstofnunar um að leggja beri línuna í jörð og vinna gegn skipulagsábyrgð sveitafélagsins Voga sem telur heillavænast að leggja línuna í jörð.

Það er þyngra en tárur taki að flutningsmenn frumvarpsins skuli ekki vera betur að sér í EES-reglum en svo að reyna enn einu sinni að leggja fram þetta frumvarp sem felur í sér brot á gildandi lögum og alþjóðlegum bindandi samningum. Það vekur efasemdir um að á Alþingi sé til staðar skilningur á gildi faglegrar ákvarðanatöku í umhverfismálum. Landvernd telur að þetta frumvarp bendi til þess innan þingsins þurfi að veita haldbæra fræðslu um lög um mat á umhverfisáhrifum, hvernig ákvarðanatöku skal byggð á faglegum rökum fremur en ekki þrýstingi hagsmunaafila og mikilvægri góðra stjórnsýsluhátta. Það er von Landverndar að aldrei aftur komi fram frumvarp með það að markmiði að komast hjá því að

¹ EFTA Surveillance Authority (2020) *Complaint against Iceland concerning the application of Directive 2011/92/EC to fish farming*. Bráðabirgðaákvörðun 14. apríl 2020,

<https://www.eftasurv.int/cms/sites/default/files/documents/gopro/5327-Pre-Article%2031%20letter%20-%20Complaint%20re.pdf>

² [201901126.pdf](https://www.skipulag.is/201901126.pdf) (skipulag.is)

³ <https://www.althingi.is/altext/erindi/151/151-1118.pdf>

⁴ [46/2021 Suðurnesjalína 2 Hafnafjarðabær - Úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála \(uua.is\)](https://www.uua.is/46/2021/Suðurnesjalína%20Hafnafjarðabær)

⁵ [57/2021 Suðurnesjalína 2 Grindavík - Úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála \(uua.is\)](https://www.uua.is/57/2021/Suðurnesjalína%20Grindavík)

⁶ [41/2021 Suðurnesjalína 2 Reykjanesbær - Úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála \(uua.is\)](https://www.uua.is/41/2021/Suðurnesjalína%20Reykjanesbær)

⁷ [53/2021 Suðurnesjalína 2 Vogum - Úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála \(uua.is\)](https://www.uua.is/53/2021/Suðurnesjalína%20Vogar)

⁸ [Föstudagspistill bæjarstjóra 21.1.2022 | Vogar](https://www.fostudagspistill.is/bajarstjora/21.1.2022/Vogar)

fylgja faglegum ferlum við ákvarðanatöku í umhverfismálum sem útiloka almenning frá aðkomu og réttarúrræðum.

Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar Landverndar

Auður Önnu Magnúsdóttir, framkvæmdastjóri